

De
Hollandsche
Molen

De **12**

mooiste en leukste wandel-
en fietsroutes langs molens

Verspreid over het hele land!

Molens zetten altijd iets in gang

Wandel of fiets langs wind- en watermolens en geniet van al het lekkers en moois wat de molens bieden. Ontdek waar je kunt slapen in een molen, ga pannenkoeken eten of ontdek waar je het beste meel, de beste mosterd of olie kunt kopen. Wij hebben de mooiste wandel- en fietsroutes op een rij gezet.

Als de molen draait,
is hij (meestal) open!

De mooiste routes

De Hollandsche Molen selecteerde de 12 mooiste wandel- en fietsroutes langs molens. Het zijn routes door de rustieke beekdalen van watermolens, door landschappelijk erfgoed langs poldermolens of over de stellingen van historische stadjes. Combineer de wandeling of fietstocht met een overnachting op een molen, een lunch of diner in een molenrestaurant, bezoek een molenwinkel of kijk wat er is te beleven voor kinderen. Je hoeft nooit ver te reizen om een molen te beleven.

De
Hollandsche
Molen

12 wandel- en fietsroutes

PAG

- 05 Fietsroute Noord
- 08 Wandelroute Noord
- 13 Fietsroute Oost
- 18 Wandelroute Oost
- 22 Fietsroute Midden
- 25 Wandelroute Midden
- 29 Fietsroute Noordwest
- 33 Wandelroute Noordwest
- 36 Varen langs Zaanse Schans
- 39 Fietsroute Zuidoost
- 42 Wandelroute Zuidoost
- 46 Fietsroute Zuidwest
- 50 Wandelroute Zuidwest
- 53 Varen langs Kinderdijk

Actuele gegevens

De meest actuele versie van de routes is te vinden op:
www.fietsnetwerk.nl en www.wandelzoekpagina.nl of in de app WandelZapp.
Gebruik voor de routes van de wandelzoekpagina code 7235.

Fietsnetwerk.nl

WandelZoekpagina

Kijk voor actuele openingstijden op de website van de molen.

Veilig molenbezoek

De meeste molens zijn enkele dagen per week te bezoeken. Molens zijn werktuigen, volg dus altijd de aanwijzingen van de molenaar op en denk speciaal op de veiligheid van je kinderen. Is de molen bewoond? Respecteer dan de privacy van de molenaar.

Noord Nederland

Molens, overtuinen en historische stadjes

Fiets om de Friese wateren en maak kennis met Sneek, watersportstad en Middeleeuwse handelsstad en IJlst met zijn beschermd stadsgezicht en vele monumenten. Het dorp Terherne ademt de sfeer van de beroemde Kameleonboeken. Stap af in de historische kern van Langweer en bezoek de houtzaagmolen De Rat en de Overtuinen in IJlst. Tussen het Slotermeer en het Heegermeer staat in Woudsend koren- en pelmolen 't Lam.

Klik of scan

TIP: Overnachten in de Langweerder Molen

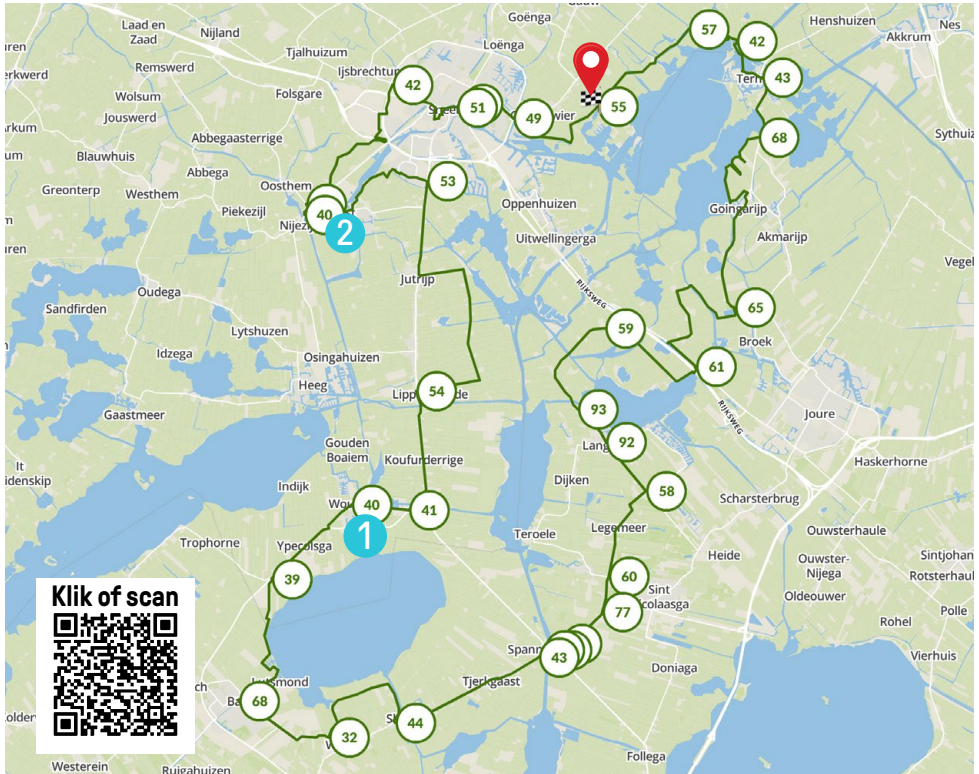
Tussen Sneek en Joure, langs de fietsroute kun je overnachten in de Langweerder Molen in Boornzwaag op de grens met Langweer. Voorheen was deze unieke, nog werkende molen eigendom van de adellijke familie Van Eysinga en was het een polder- en roggemolen. Nu kun je er blijven slapen. Neem wel zelf je ontbijt mee.

Molens op de route

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

De plaatsen Sneek, IJlst, Terherne en Langweer lenen zich uitstekend voor een historische stop en bieden voldoende restaurants voor een hapje en een drankje.

STARTPUNT

Grienedyk
8604 EZ Sneek

1 Koren- pelmolen 't Lam

Mole 't Lam in Woudsend, gebouwd in de 17e eeuw, is de oudste molen van Friesland. De molenaar maalt op ambachtelijke wijze biologisch koren en graan tot meelproducten en broodmixen. Van oudsher was dit een rogge-, tarwe-, pel- en mosterdmolen met molenaarswoning en jachthuis: een unieke combinatie!

OPENINGSTIJDEN

Molen: zaterdag 10.00-17.00 en op afspraak
Winkel: woensdag 13.00-17.00, donderdag, vrijdag en zaterdag 10.00-17.00

Molestrijtte 6
8551 NZ Woudsend

Klik of scan

2 Houtzaagmolen De Rat

Aan de oever van de Geeuw, de eeuwenoude vaarverbinding tussen IJlst en Sneek, staat houtzaagmolen De Rat. Hier ervaar je het houtzagersambacht zoals dat al drie eeuwen wordt uitgeoefend. In 1918 ging de molen over op een elektromotor en was nog in gebruik tot 1955. Sinds een opknopbeurt in 1997 draait en zaagt De Rat weer op windkracht.

OPENINGSTIJDEN

Oktober t/m april: zaterdag 9.00-17.00
Mei t/m september: woensdag t/m vrijdag
10.00-17.00 en zaterdag 9.00-17.00

Sneekepad 16
8651 NE IJlst

Klik of scan

Eeuwenoud cultuurlandschap

Na Winsum met zijn prachtige huizen wandel je door het Reitdiepdal, een eeuwenoud cultuurlandschap. De route vervolgt via het bos van 't Hoge Land en langs de Mensingeweerster Loopdiep. In oktober kun je appels rapen of plukken in de oude boomgaard van 't Hoge Land. In Winsum staan windmolens De Ster en De Vriendschap en in Mensingeweer kun je pauzeren bij koffie- en theeschenkerij In de Malle Molen bij molen Hollands Welvaart.

Klik of scan

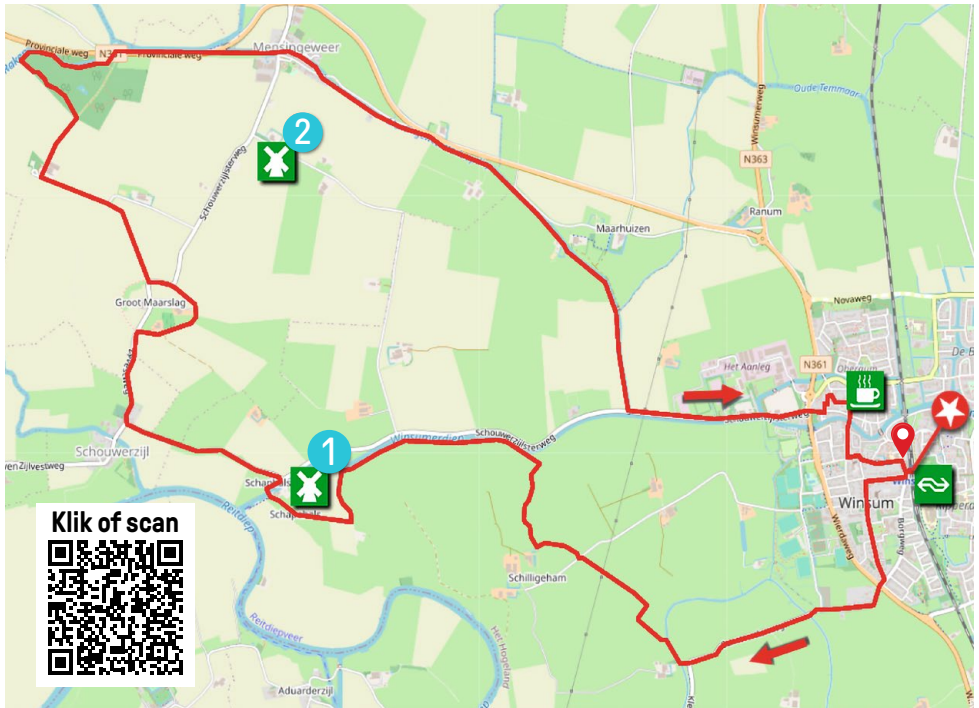
**TIP: Overnachten en
dineren in De Molenaar**

Vlakbij Winsum staat in Onderdendam Restaurant de Molenaar, waar je na afloop van de wandeling heerlijk kunt eten en drinken en kunt overnachten in de naastgelegen molen. Slaap op de voormalige maal- of graanzolder en geniet van het prachtige uitzicht op één van de mooiste plekken van het Groningse Hogeland.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

- Koffie- en theeschenkerij In de Malle Molen bij molen Hollands Welvaart, Molenweg 10, Mensingeweer
- Diverse horeca in Winsum

STARTPUNT

Station Winsum
Winsum Stationsweg 18
9951 BA Winsum

FIETSTIP

Vanuit Winsum is ook een mooie molenfietstocht mogelijk van 71 km, waarlangs nog vier andere koren- en/of stellingmolens kunnen worden bezocht.

Klik of scan

1 Koren- en Pelmolen Hollands Welvaart

Hollands Welvaart in Mensingeweer is een koren- en pelmolen op een stelling die uitzicht biedt van Wad tot Stad. Er worden rondleidingen gegeven door molenaar of molengids, ook is er een digitale luistertocht mogelijk. Rond de molen vinden tal van evenementen en ludieke activiteiten plaats en er is een handmolen (kweern) om zelf molen te maken.

OPENINGSTIJDEN

Van pasen t/m herfstvakantie: zondag
11.00-17.00, ook op feestdagen en molendagen
Voor groepen in overleg andere tijden mogelijk
Kijk op de website voor extra openstellingen

Molenweg 10
9961 PD
Mensingeweer

Klik of scan

2 Koren- en pelmolen De Ster

Koren- en pelmolen De Ster uit 1851 staat op een molenberg in Winsum en domineert daarmee het dorpsgezicht. Ooit stond op die plek de kerk van het Dominicanerklooster. Boven de deur hangt het wapen van Winsum met daarin, rechtsboven de ridder te paard met een dame achter zich in amazonezit, de ster waarnaar de molen werd vernoemd.

OPENINGSTIJDEN

Elke zaterdagmiddag en als de molen draait

Molenstraat 4
9951 AJ Winsum

Klik of scan

3 De Vriendschap

De Vriendschap is een achtkante stellingmolen en oorspronkelijke korenmolen in Winsum uit 1801. In 2006 is de molen stilgezet vanwege de slechte staat van het gevlucht. Na diverse restauraties draait de molen weer sinds 2011.

Kerkstraat 1
9951 AD Winsum

OPENINGSTIJDEN

Vrijwel elke zaterdag, als de molen draait en op afspraak

Klik of scan

Winsum: het mooiste dorp van Nederland

Volgens de ANWB is het Groningse dorp Winsum het allermooiste dorp van Nederland. Of dat zo is, laten we aan jou over. Zeker is dat Winsum tot de mooiste dorpen van Groningen behoort. Het dorp aan het Winsummerdiep en is ontstaan op één van de hoogste terpen van Groningen. Winsum heeft maar liefst 50 rijksmonumenten, waaronder beide molens. De Torenkerk aan de rand van het historische hart van Winsum is het oudste gebouw van Winsum. Opvallend is de houten buitentrap die tegen de toren staat.

Oost Nederland

Een papierfabriek op waterkracht en een waterval

Tijdens deze fietsroute ten zuiden van Apeldoorn wisselen bos, heide en water elkaar af. Oosterhuizen kent zowel bossen als karakteristieke boerderijen. Op de heide van de Loenermark vind je een schaapskooi. Meermaals fiets je langs water, zoals het Apeldoorns Kanaal, de Voorster Beek en de IJssel. In Loenen staat de Middelste Molen: een nog werkende papierfabriek op waterkracht en stoom. Bij restaurant De Korenmolen in Eerbeek, naast de nog werkende Eerbeekse oliemolen, kun je even op adem komen.

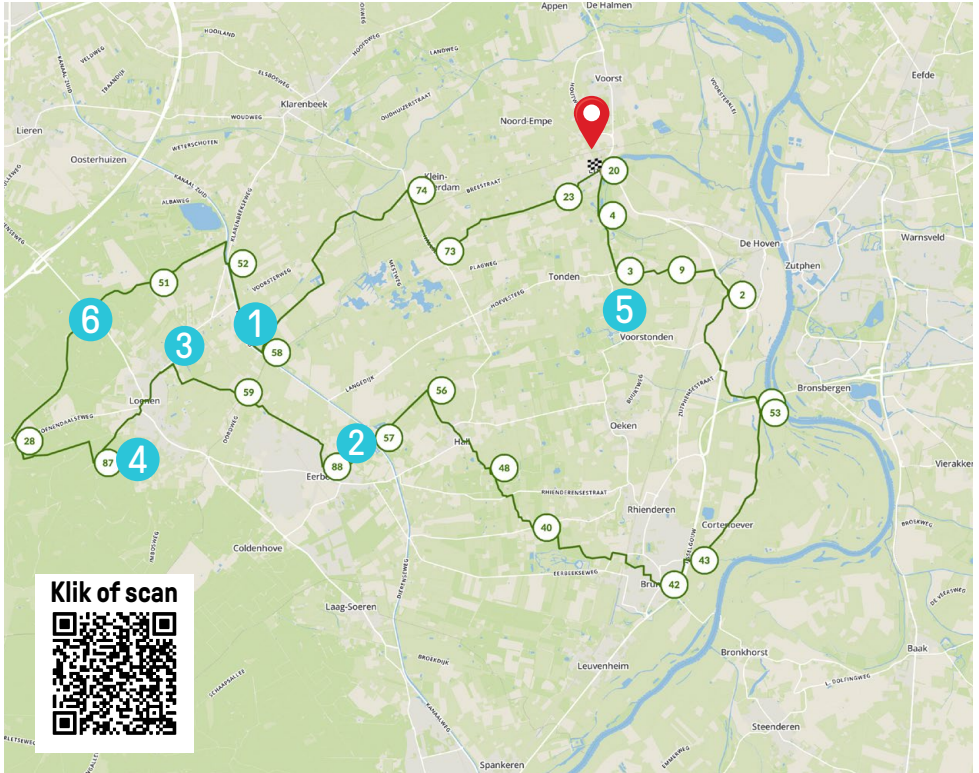
Wandeltip

Vanaf het Museum Middelste Molen in Loenen loopt een wandelroute langs de Loenense- en Strobroekse beek. Je wandelt langs beken en restanten van oude molenlocaties. De wandeling is 6 of 10 km lang. De routebeschrijving is te verkrijgen in het museum, kanaal Zuid 497 te Loenen, en Bij Bron van Smaak bij Kieveen, Hoofdweg 92 te Loenen.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

Onder andere in Loenen en Eerbeek. Naast de Eerbeekse oliemolen, een watermolen, kun je van do. t/m. ma. van 12.00 tot 21.00 terecht bij grand café-restaurant De Korenmolen, Kanaalweg 3, Eerbeek.

STARTPUNT

Meeuwenbergweg 2
7399 AN Brummen

1 De Middelste Molen

De Middelste Molen in Loenen is een nog werkende papierfabriek uit 1622 op waterkracht en stoom aan de Loenensebeek. De fabriek is meerdere keren herbouwd doordat in binnen brand was ontstaan. In 1969 werd de productie stilgelegd en in 1994 en 2004 werd de fabriek geheel gerestaureerd, mede dankzij steun van de Nederlandse Papierindustrie. Samen met de bovenslag papiermolen in het Openluchtmuseum te Arnhem en windmolen De Schoolmeester te Westzaan vormt De Middelste Molen het laatste trio ambachtelijke papiermolens van Nederland.

OPENINGSTIJDEN

Woensdag t/m zaterdag 10.00-16.00

April t/m oktober ook dinsdag 10.00-16.00

Draaidag machines: elke eerste woensdag van de maand 11.30-14.30

2 Eerbeekse Oliemolen

De Eerbeekse Oliemolen werd rond 1860 gebouwd naast en als nevenbedrijfje van de korenmolen uit 1395, behorend bij het Huis te Eerbeek. In de oliemolen werd 'beuk geslagen': olie werd geperst uit zaden van beukenootjes. Hiermee kon men de fijnste pannenkoeken bakken.

OPENINGSTIJDEN

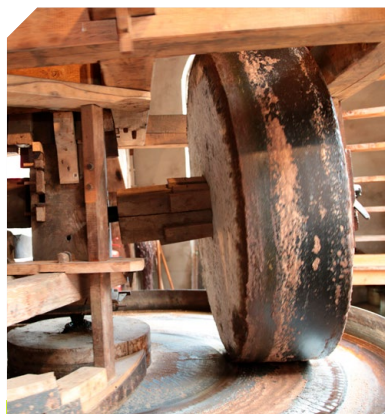
Oktober: zondag 11.00-16.00

Daarbuiten is informatie over de oliemolen te verkrijgen in het naastgelegen Grand Café

Kanaalzuid 497
7371 GL Loenen (Gld.)

Klik of scan

Kanaalweg 3
6961 LW Eerbeek

Klik of scan

3 Kasteel Ter Horst

Kasteel ter Horst dateert uit het midden van de 16e eeuw en werd bewoond door zeven generaties Hackfort. Tegenwoordig woont Alexander Russelman in het kasteel. Binnen zijn de trouwzaal, de kapel en de kelders bijzonder, buiten de orangerie en de tuinen.

OPENINGSTIJDEN

Rondleidingen kasteel en terrein: mei t/m oktober op maandag en het hele jaar door op donderdagmiddag

Hoofdweg 74
7371 AK Loenen (Gld.)

Klik of scan

4 Schaapskooi de Loenermarkt

De Loenermark is een typisch Veluws landschap met uitgestrekte bossen en heidevelden. Er leven damherten, edelherten, reeën en wilde zwijnen. Op de Loenermark staat een schaapskooi, waarvandaan de herder dagelijks met schapen, pasgeboren lammetjes en enkele heidekoeien de hei opgaat.

OPENINGSTIJDEN

Bij de kooi staat aangegeven hoe laat ze vertrekken en weer terugkomen

Droefakkers
Loenen (Gld.)

Klik of scan

5 Huis Empe

Huis Empe, is gebouwd rond 1550 en is daarna is vaak verbouwd en uitgebreid. De huidige vorm dateert uit 1930. Halverwege de 18e eeuw werd het landgoed bekend vanwege experimentele zijdeteelt. Om de zijderupsen te voeden stonden op het landgoed 3000 moerbeibomen. Een aantal hiervan is nu nog aanwezig.

Voorsterweg 172
7399 AA Empe

OPENINGSTIJDEN

Het landgoed is openbaar toegankelijk, het huis en directe omgeving zijn niet toegankelijk voor publiek

Klik of scan

6 Loenense waterval

De hoogste waterval in Nederland vind je in Loenen en hij overbrugt een hoogte van 15 meter. De waterval ontspringt in de bossen van het Schalter. De waterval is in de crisisjaren (jaren 30 van de 19e eeuw) gegraven, de trappen langs de waterval zijn aangelegd.

Beekbergerweg 52
7371 EW Loenen (Gld.)

OPENINGSTIJDEN

De waterval is doorlopend te bezoeken

Klik of scan

Watermolens langs de Boven Slinge

Aan de rand van buurtschap het Woold bij Winterswijk ligt de watermolen Den Helder aan de beek de Boven-Slinge. Naast de molen ligt Restaurant De Gulle Smid met een terras aan het water. Hier start de wandelroute door de natuurgebieden Bekendelle en Buskersbos en het buurtschap Brinkheurne. Wandelend langs de beek passeer je Berenschots watermolen. Hier kun je genieten van koffie, lunch- of cakebar, bij mooi weer op het terras aan de beek.

Klik of scan

Wandel je liever iets langer?

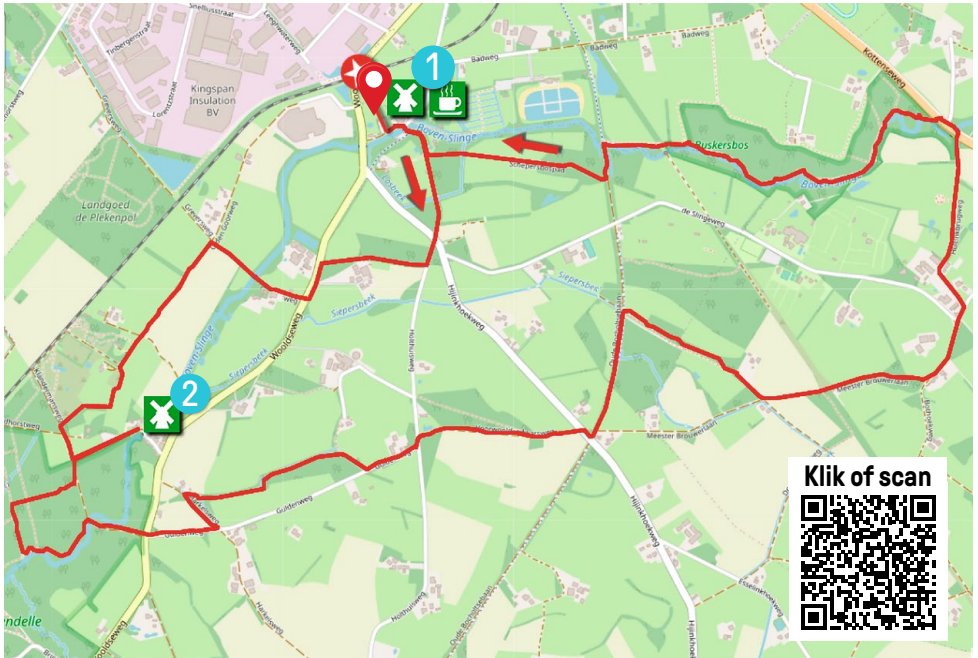
Op de wandelzoekpagina staan diverse kortere

en langere routes rondom Winterswijk die ook langs één of beide watermolens komen. Bijvoorbeeld de Trage Tocht Winterswijk Bekendelle van 14 km, deze komt langs beide watermolens, de Boven Slinge en de Bochtoltse baan.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

Zowel Restaurant De Gulle Smid naast Watermolen Den Helder (woensdag t/m zondag 11.00-22.00) als Berenschots Watermolen (dinsdag t/m zondag 10.00-18.00) bieden horeca met een fraai terras aan de Boven Slinge.

TIP: VISPASSAGE

Naast de Berenschots Watermolen is een vispassage geplaatst. Deze kun je vinden bij de brug.

STARTPUNT

De Gulle Smid
Mr. A. Th. ten Houtenlaan 4
7102 EH Winterswijk

1 Watermolen Den Helder

Watermolen Den Helder, ook wel de Plekenpolsmolen genoemd, is een dubbele onderslag koren- en oliemolen: de Olliemölle. De molen aan de Boven Slinge behoorde ooit tot havezate Plekenpol en kreeg eind 19e eeuw de naam Den Helder toen Jan Helder eigenaar van de molen werd. Na de oorlog waren in de molen een tijd een ijssalon en een restaurant gevestigd. Na de restauratie in 2016 is de watermolen omgevormd tot drie woningen en er wordt elektriciteit opgewekt.

OPENINGSTIJDEN

De molen is privébezit, restaurant De Gullde Smid is geopend: woensdag t/m zondag 11.00-22.00

Mr. A. Th. ten
Houtenlaan 6
7102 EH Winterswijk

Klik of scan

2 Berenschots Watermolen

Berenschot's Watermolen is een korenmolen uit 1652 aan de Boven Slinge en heeft een onderslagrad en één koppel 16der kunststenen. De molen behoorde bij havezathe Het Plekenpol. Adriaen van Eerde tot Pleckepol bouwde twee molens: de korenmolen, nu Berenschot's Watermolen, en aan de andere kant van de beek een oliemolen en een woonhuis voor de molenaar. Vanaf 1977 hebben diverse restauraties plaatsgevonden zodat de watermolen weer gebruikt kan worden. Ook is een vispassage geplaatst.

OPENINGSTIJDEN

Dinsdag t/m zondag 10.00-18.00

Wooldseweg 74
7108 AB Woold

Klik of scan

Midden Nederland

Molens en afwisselende natuur

Tijdens deze afwisselende route fiets je langs de Nederrijn en de Lek en over de Utrechtse Heuvelrug. Maar liefst drie molens liggen langs de route die nog meer hoogtenpunten biedt zoals de Pyramide van Austerlitz, het historische plaatsje Wijk bij Duurstede, de historische moestuin Bariméus en het Von Gimborg Arboretum in Doorn en de kastelen Groenestein en Sandenburg in Langbroek.

TIP: Historisch Wijk bij Duurstede

Het historische stadje Wijk bij Duurstede biedt meer dan alleen korenmolens Rijn en Lek. Breng een bezoek aan Kasteel Duurstede, Museum Dorestad en de Grote kerk. Proef en hoor meer over het historische bier in Stadsbrouwerij De Dikke of rust uit in café De Mallemolen, waar alleen de naam verwijst naar molens.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

- Landwinkel De Lindeboom, Beusichemseweg 22 (zondag gesloten)
- Diverse horeca in Wijk bij Duurstede

STARTPUNT

Hydeparklaan / kruising met Oude Arnhemse Bovenweg

1 Molen Oog in 't Zeil

Deze stenen stellingmolen, gebouwd in 1869, is regelmatig in gebruik voor het malen van tarwe tot consumptiemeel. Op woensdag en zaterdag is de molen open voor bezoek.

OPENINGSTIJDEN

Woensdag en zaterdag 10.00-15.00

2 Molen Rijn en Lek

Dijkstraat 29, 3961 AA Wijk bij Duurstede

Deze unieke molen is gebouwd midden op een stadspoort en is oorspronkelijk in 1659-1660 gebouwd. De korenmolen is ingericht met twee koppelmaalstenen.

Klik of scan

OPENINGSTIJDEN

Molen en winkel: woensdag en zaterdag 12.30-16.00

Eerste zondag van de maand
12.30-16.00

3 Molen Rijn en Weert

De stellingmolen is sinds 1994 geheel gerestaureerd en weer in bedrijf als korenmolen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gebruikten de Duitse vijand de molen als uitkijktoren.

OPENINGSTIJDEN

Zaterdag 10.00-14.00

1

Molenplein 1
3945 CZ Cothen

Klik of scan

3

Werkhovenseweg 26
3985 MH Werkhoven

Klik of scan

Een schilderachtige molenwandeling

Net buiten de bebouwing van Abcoude loop je naar het Gein, het pittoreske, door rietkragen omzoomde riviertje dat je langs een aantal locaties voert die Piet Mondriaan aan het begin van zijn carrière schilderde. Zo passeer je de Oostzijdse Molen, café-hostel De Vink en – na de bijzondere Wilhelminabrug – de Broekzijder Molen. Hierna buigt het pad de polder in en wandel je via een historische dijk door de polders terug.

Klik of scan

TIP: Overnachten in de molen

De Oostzijdse Molen in Abcoude wordt ook wel de Molen van Mondriaan genoemd. Hij is eigendom van Utrechts Landschap en is te huur als vakantie-huis via de website van natuurhuisje. De stoere poldermolen aan de Gein, op 12 km afstand van Amsterdam is van alle gemakken voorzien. De molen is draaien maalvaardig. Je kunt gebruik maken van fietsen en een kano.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

- Gastvrijpunt Buts, Gein Noord 27 Abcoude
- Anna Haen, Gein Zuid 23a Abcoude, dagelijks open met streekwinkel, proeffokaal, tuin en terras
- Diverse horeca in Abcoude zelf

STARTPUNT

Parkeerterrein bij het station Abcoude aan de spoorlijn

TIP: ANWB Eropuit app

Wandel deze route via de gratis ANWB Eropuit app. Zoek de route in de app via de filters.

Klik of scan

1 Oostzijdse Molen

In Abcoude staat deze molen ook wel bekend als Delphine, de naam die een Parijse eigenaar hem ooit gaf. We kennen hem ook als de ‘Mondriaan-molen’, omdat Mondriaan hem wel twintig keer schilderde. De molen doet nu dienst als vakantie-woning.

OPENINGSTIJDEN

De molen is niet te bezoeken
De molen is te huur als vakantie-woning

Klik of scan

Gein Zuid 14
1391 GT Abcoude

Klik of scan

2 Broekzijder Molen

De Broekzijder molen is een achtkante poldermolen in de Broekzijdse polder. Het is waarschijnlijk een van de eerste molens in de buurt van Amsterdam die Piet Mondriaan schildert rond 1902-03.

OPENINGSTIJDEN

De molen staat fraai in het landschap aan het Gein, maar is niet te bezichtigen

Gein Noord 41
1391 HA Abcoude

Klik of scan

Noordwest Nederland

Schermer, Beemster, Purmer en Waterland

Een groot gedeelte van Noord-Holland ligt onder de zeespiegel. Met dijken, duinen en gemalen wordt het water op veilige afstand gehouden. Vroeger werden de polders drooggemalen door molens en hoewel deze later zijn vervangen door gemalen, zijn er gelukkig veel molens overgebleven. Een prachtig Hollands gezicht. De grote polders en oude plaatsjes als De Rijp, Kwadijk en Avenhorn tonen een gebied met een rijke historie waar je onderweg nog veel van ziet, hoort en voelt.

Klik of scan

TIP: Culturele ontdekkingstochten vanuit de Museummolen

De Museummolen **1** in Schermerhorn vertelt het verhaal van de droogmakerij van Schermeer tot Schermerpolder en laat zien welke rol de poldermolens daarin vervulden. Per sloep,

fiets of lopend kun je een cultureel rondje **2** maken langs het Kaasmuseum in Alkmaar, het gemaal in het Poldermuseum in Heerhugowaard en de Broekerveiling in Broek op Langedijk.

Klik of scan

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

- Bezoekerscentrum De Breek bij de Etersheimer Braakmolen, Etersheimer braakweg 5 in Oosthuizen: woensdag t/m vrijdag van 10.00-16.00
- Verder horeca in De Rijp e.o. Middenbeemster, Avenhorn en Stompeteren

STARTPUNT

Sluisweg 2
1474 HL Oosthuizen

1 Schermer Molens

In de Schermerpolder staan 15 molens. Het zijn 11 poldermolens, dit waren er in de 17e eeuw 52, 3 strijkmolens bij Rustenburg en Korenmolen De Otter bij Oterleek. Naast De Otter staat ook de bakkerij van Fermento. Hier werken mensen met een beperking. Ze verkopen eigen producten en hebben een gezellig terras aan de Ringvaart.

OPENINGSTIJDEN

- Museummolen Schermerhorn: scan de QR-code voor meer informatie
- Korenmolen De Otter Oterleek: op vrijdag 10.00-16.00 en als de molen draait
- Bakkerij Fermento Oterleek: maandag t/m zaterdag 10.00-16.00

Noordervaart 2
1636 VL
Schermerhorn

Klik of scan

Klik of scan

Het Land van Leeghwater

Het Land van Leeghwater bestaat uit de grote droogmakerijen De Schermer en de Beemster, het oude land De Eilandspolder en de historische dorpen zoals De Rijk, Graft en Grootschermer. De Eilandspolder is een waterrijk vogelgebied waar je met een fluisterbootje doorheen kunt varen. De dorpen zijn rijk geworden door haringvangst en walvisvaart in de 17e eeuw. Er staan prachtige raadhuisen, kerken en pakhuizen. In Graft kun je ouderwets snoep kopen bij Bram en Aagje en in De Rijk serveren mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt Koffie en Lekkers aan het Jan Boonplein in De Rijk. Vlakbij kun je ook het Museum In 't Houten Huys bezoeken. November t/m april: dinsdag t/m zondag 13.00-17.00 en mei t/m oktober: dinsdag t/m zondag 11.00-17.00.

2 Etersheimer Braakmolen

De maalvaardige poldermolen uit 1886 draait regelmatig. De molen fungeert als Museummolen en vormt een fraai complex samen met Bezoekerscentrum De Breek, archeologisch minimuseum De Waterwolf en Schooltje van Dik Trom. Door de Etersheimerbraakpolder loopt een wandelroute van drie kilometer met twaalf audiopunten. Je kunt de expeditie op elk punt beginnen.

Etersheimer-
braakweg 6
1474 MV Oosthuizen

Klik of scan

Klik of scan

Beemster UNESCO Werelderfgoed

De droogmakerij de Beemster is een mooi voorbeeld van hoe Nederlanders grote delen van hun land hebben drooggelegd. Deze 17e eeuwse droogmakerij is moest het bedreigende binnenwater De Bamestra omzetten in vruchtbare landbouwgrond. Om het woeste meer werden een stevige dijk van 42 kilometer lang en een ringvaart aangelegd. Het meer werd door 43 windmolens leeggepompt. In 1612 viel De Beemster droog. Wegen en sloten werden aangelegd volgens een strak geometrisch patroon en er werden de beroemde stolpboerderijen gebouwd. Droogmakerij de Beemster is sinds 1999 Werelderfgoed.

Stad en groen en twee schitterende molens

Tijdens deze wandeling geniet je zowel van de fraaie oude binnenstad als van het vele groen in Haarlem. Je wandelt van het indrukwekkende station over de Bolwerken, langs de St. Bavokerk, door gezellige winkelstraten en pittoreske steegjes, langs het Frans Hals- en het Teylersmuseum en het monumentale Provinciehuis. Via het Hertenkamp en het Haarlemmerhout kom je bij de rivier het Spaarne. Over de schilderachtige kades kom je langs twee schitterende molens en de Koepelgevangenis.

Klik of scan

TIP: Droge voeten halen

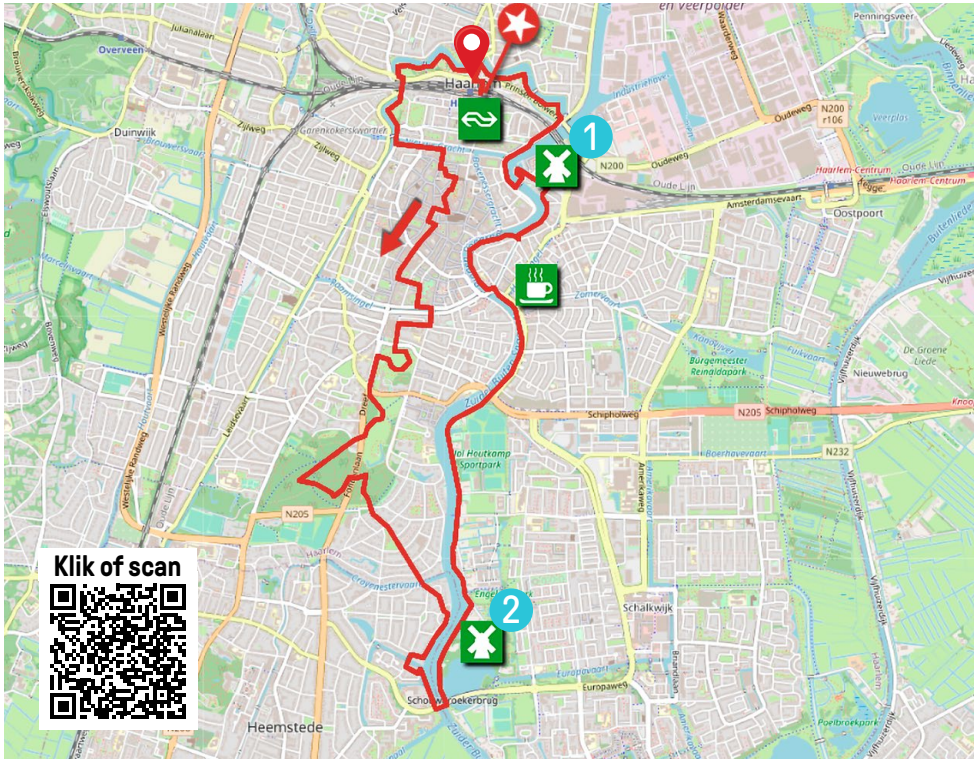
Museum Gemaal

De Cruquius vertelt

het verhaal over de droogmaking van het Haarlemmermeer. Met stoommachines werd in de 19e eeuw de strijd tegen het water gewonnen. Daarna ontwikkelden de pioniers de drassige grond tot een rijk landbouwgebied. Het Historische Museum laat de ontwikkeling van Haarlemmermeer zien vanaf de droogmaking.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

- Theehuis De Haarlemmerhout, Hertenkamplaan 1
- Jopenkerk, Gedempte Voldersgracht 2
- Museumcafé Thuys, Schtersingel 2
- En verder natuurlijk volop horeca in Haarlem

STARTPUNT

Station Haarlem
Kennemerplein 1
2011 MH Haarlem

TIP

De oude binnenstad van Haarlem biedt behalve molens nog veel meer moois om te bezoeken, zoals het Teylers Museum, het Frans Hals Museum, de Grote Markt of Sint-Bavokerk, de Bolwerken, enz.

1 Molen De Adriaan

Molen De Adriaan uit 1779 was een trasmolen (tras is een onderdeel van metselspecie) die vroeger bovenop een verdedigingstoren, de Goede Vrouwentoren, stond. De molen wordt later omgebouwd tot tabaksmolen en weer later tot korenmolen. Na een brand wordt in 2002 een geheel nieuwe stellingmolen gebouwd.

OPENINGSTIJDEN

Maandag t/m zondag 13.00-17.00
Van 1 november tot 1 maart 13.00-16.30

Papentorenvest 1a
2011 AV Haarlem

Klik of scan

2 Molen De Eenhoorn

De Eenhoorn is een schitterende paltrokmolen uit 1776 in gebruik als zaagmolen. Bijzonder aan de molen is dat hij is uitgerust met een vierslags-krukas in plaats van een gebruikelijke drieslags.

OPENINGSTIJDEN

De molen is niet open voor publiek, alleen op afspraak

Zuid Schalkwijkerweg 6F
2034 JD Haarlem

Klik of scan

Varen langs de molens van de Zaanse Schans

WINDMILLHOPPER

Bekijk de Zaanse Schans vanaf het water. Dagelijks varen boten via verschillende routes over de Zaan. De Windmillhopper is een open sloep en vaart elke zaterdag en zondag. De tocht duurt 25 minuten en je krijgt uitleg over de geschiedenis van de molens. De boot vertrekt elk half en heel uur van het plein 't Glop naast Specerijmolen De Huisman.

Klik of scan

KOEIENBOOT

Stap ook eens aan boord van de koeienboot. Deze is te huur voor groepen tot maximaal 12 personen en de tocht duurt 45 minuten. De Koeienboot vaart door de Kalverpolder, het achterland van de Zaanse Schans. De kapitein vertelt over de geschiedenis van de molens en de omgeving. Reserveren is aan te raden.

Klik of scan

MET HET VOETVEER LANGS DE ZAANOEVERS

Dagelijks varen vrijwilligers met het voetveer tussen de Zaanoevers. Stap op bij de Kalverringdijk of Zaadijk. Op het veer kunnen maximaal 12 passagiers mee. De vaartocht naar de overzijde duurt ongeveer 5 minuten.

Klik of scan

MET JE EIGEN BOOT LANGS DE MOLENS

Voor een bezoek met je eigen boot of gehuurde sloep aan de Zaanse Schans kun je kiezen uit: a. jachthaven van zeilvereniging De Onderlinge, aan de noordkant van het water De Poel; b. een kleine openbare passantensteiger aan de Zaan tussen molens De Os en het Klaverblad. Er is ruimte voor één boot; c. een kleine openbare steiger in het zijwater De Poel aan de zuidelijke oever vlak voor de Haaldersbroekerbrug.

SLOEPEN HUREN

Dutch Boat Tours **1** verhuurt sloepen tot 8 personen. De boten vertrekken vanaf de hoofdsteiger op de Zaanse Schans, Kalverringdijk 25, Zaandam.

Vanuit Nauerna kun je met Zaanse sloep **2** in 4 uur tijd via de Noord-Hollandse polders en langs Zaanse industrieel erfgoed met een sloep naar de Zaanse Schans varen. Ze hebben ook fluisterstille e-sloepen te huur. Er zijn sloepen voor 6, 8 of 12 personen.

Klik of scan

Klik of scan

Klik of scan

TIP: Blijf een nachtje slapen op de Zaanse Schans **3**

In de Zaanstreek duiken steeds meer bed & breakfasts op. Een fraaie overnachtingsmogelijkheid op de Zaanse Schans is B&B Heerlijk Slaapen. **4** Een andere unieke overnachtingsmogelijkheid dichtbij de Zaanse Schans is het Inntel Hotel **5** in Zaandam: een opeenstapeling van Zaanse gevels.

Klik of scan

Klik of scan

Zuidoost Nederland

Fietsen langs molens in Brabant

Heusden is een prachtige vestingstad dat zwaar te leiden heeft gehad van de Spanjaarden (1569), een grote brand (1572), blikseminslag in de kruittoren (1680) en de Tweede Wereldoorlog ('40-'45). Vanaf 1969 is de vesting weer opgebouwd en zijn drie nieuwe standaardmolens herbouwd op hun vroegere plek op de wallen. Heusden biedt nog veel meer: beklim de vestingwallen, bezoek de fundamenteën van het oude kasteel, snuif kunst en cultuur in het Gouverneurshuis of maak een rondvaart met de Wiljo over de Maas.

Klik of scan

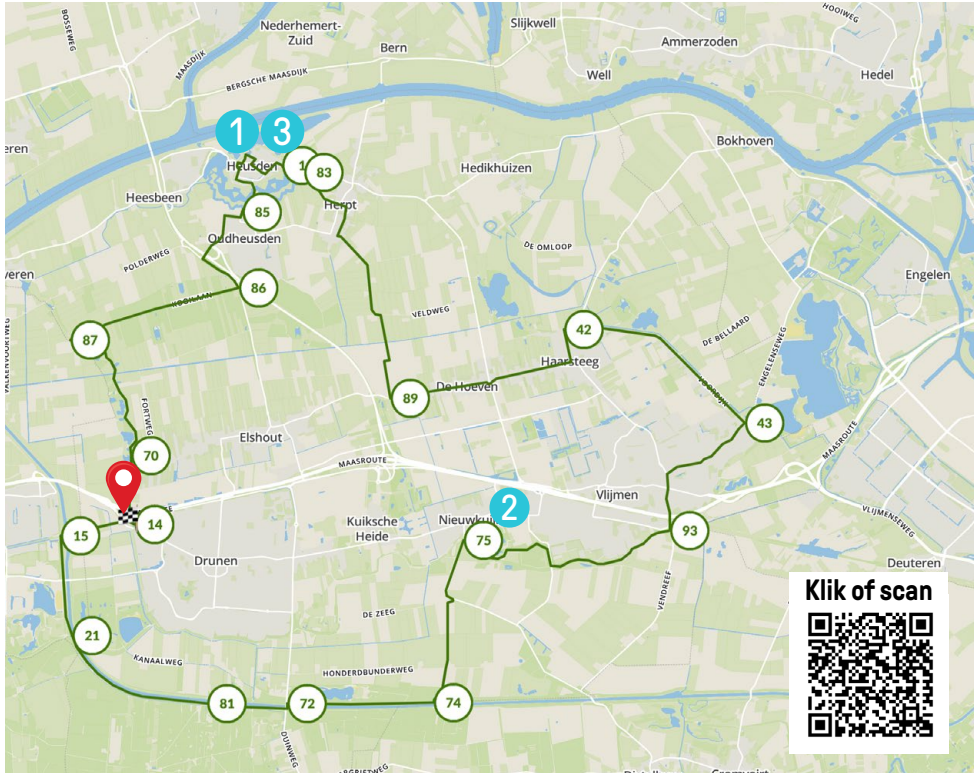
TIP: Van alles te beleven in de Emmamolen

In het dorpje Nieuwkuijk vind je korenmolen de Emmamolen met maar liefst zes verdiepingen. Deze molen staat er al sinds 1886 en hier is van alles te beleven. Kom langs in de gezellige brasserie, bezoek de bakkerswinkel, volg een workshop of boek een rondleiding en bekijk de molen van binnen.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

- Emmamolen Restaurant: dagelijks open voor lunch, borrel en diner
- Bakhuis: dinsdag t/m zaterdag van 10.00 tot 17.00 en zaterdag tot 16.00, Sint-Jorisstraat 16, Nieuwkuijk
- Diverse horeca in Heusden en Drunen

STARTPUNT

Eindstraat 52
5151 AE Drunen

1 Molen I, II en III

Op de nieuwe vestingwallen van Heusden zijn begin jaren 70 van de vorige eeuw drie nieuwe standerdmolens gebouwd op de plek waar ze in de 14e ook stonden. De drie molen sieren het aanzicht van de vestingstad. Het zijn alle drie graanmolens en volledig functioneel. De molens worden door vrijwillige molenaars bediend en zijn te bezichtigen als ze draaien; dat is van afstand goed te zien.

OPENINGSTIJDEN

Geopend als de molens draaien

2 Emmamolen

 St. Jorisstraat 16, 5253 BL Nieuwkuijk

Stellingmolen Emma is een ronde, stenen korenmolen uit 1886. De draaiende molen vormt de publiekstrekker voor het restaurant en het bakhuis in de molen.

OPENINGSTIJDEN

Dinsdag tot en met vrijdag 9.00-17.00 en zaterdag 9.00-16.00

3 Rondvaart over de Maas

Vanuit de haven van Heusden vertrekt Rondvaart Wiljo voor tochten van een uur of langere dagtochten.

Stadshaven 13
5256 BA Heusden

Klik of scan

Haven in Heusden
Rondvaart Wiljo

Klik of scan

Kuitenbijters in het Limburgse land

Vanuit Epen wandel je door de heuvels in de grensstreek met België. Het Geuldal is een van de mooiste natuurgebieden van Nederland. Terwijl je door de bloemrijke weilanden loopt, hoor je de rivier zachtjes kabbelen. Vervolgens klim je het Vijlenerbos in. Aan de Belgische kant staat langs de Geul

de Vieux Moulin, een voormalige watermolen met nu een woonfunctie. In Sippenaeken kun je de Sint-Lambertuskerk uit 1840 bewonderen. Terug in Nederland zie je enkele monumentale hoeves en vakwerkhuizen.

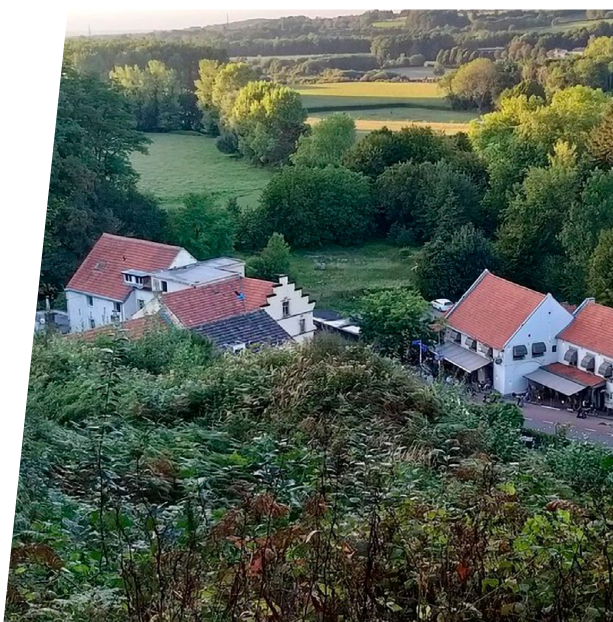
Klik of scan

TIP: Overnachten of dineren in een watermolen

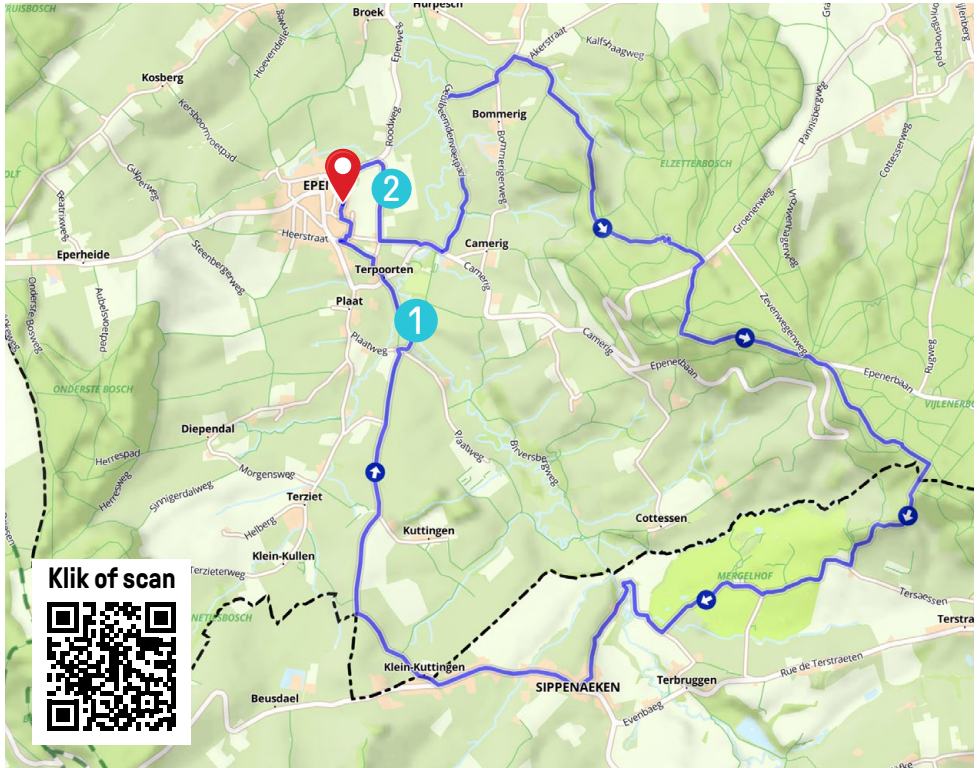
Maak je Limburgse dag compleet met een diner in de gezellige herberg en eetcafé de Geulhemermolen **1** in Berg en Terblijt of overnacht in de Oude Molen Valkenburg, **2** beide watermolens.

Klik of scan

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

Horeca is te vinden in Epen en Sippenaeken (B)

TIP: Groepsaccommodatie in oude watermolen

De Oude Molen is een groepsaccommodatie voor 20 personen in Sippenaeken, België. De oorspronkelijke bebouwing van de molen dateert uit de 16e eeuw. De grondig verbouwde vakantiewoning, met behoud van oude elementen, ligt aan de doodlopende Chemin de Vieux Moulin.

STARTPUNT

Burg. mr. W.J.
Merkelbachlaan
6285 AX Epen

Klik of scan

1 Volmolen Epen

De Volmolen is een middenslag watermolen in de buurtschap Plaat ten zuiden van het dorpje Epenen ligt op een zijtak van de Geul die zich ongeveer 220 meter bovenstrooms uit de linkeroever afsplitst. De molen was een onderdeel van de Vaalser lakenindustrie en is in 1872 omgebouwd tot graanmolen.

OPENINGSTIJDEN

Kijk op de website wanneer de molen open is voor publiek

Plaatweg 1
6285 NK Epen

Klik of scan

2 Kasteel Schoutenhof

Landgoed Schoutenhof ligt ingebed in de Geulvallei en biedt rust en gasvrijheid. He is een leuke plek vol sportieve activiteiten waar je aan kunt deelnemen, zoals golfen, paardrijden en vissen. Verder vind je hier prachtige heuvelachtige bossen. Je kunt er overnachten, vergaderen en een feest vieren.

Molenweg 1
6285 NJ Epen

Klik of scan

Zuidwest Nederland

Kinderfeest op molen De Jonge Johannes

In Oost- en Westkapelle stond vroeger een kapel. Waar Westkapelle zich ontwikkelde, bleef Oostkapelle lang een boerendorp en ontwikkelde zich pas in de 20e eeuw tot badplaats. De Sint Felixvloed en de Allerheiligenvloed spoelden de plaats Campen weg. Na bedijking werd Kamperland herbouwd op de plek van het vroegere Campen. Molen De Jonge Johannes is leuk voor kinderen, met pannenkoekenboerderij, speeltuin, skelterbaan, minigolf, doolhof en je kunt een kijkje nemen in de molen.

TIP: Rondje Pontje of een achtje fietsen

Rondje Pontje vaart tussen Kamperland en Veere van 1 mei t/m het laatste weekend van september op dinsdag t/m zondag. In juli en augustus vaart de pont elke dag. Fiets je de route als het pontje niet vaart? Dan kun je in plaats de route als een soort achtje fietsen. Ga hiervoor vanuit Veere (knooppunt 36) terug naar knooppunt 32-31-30-03-02-01 en fiets de route verder zoals vermeld.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

HORECA

- Pannenkoekenboerderij molen De Jonge Johannes, Vrouwenpolderse weg 55a Serooskerke: dagelijks 10.00-20.00
- Diverse horeca in Veere, Kamperland en Oostkapelle

STARTPUNT

Manteling Noord
4356 EW Veere

1 De Jonge Johannes

De Jonge Johannes is een beltmolen die in gebruik is als korenmolen. Tot aan de restauratie in 1985 was het een grondzeiler. Tegenwoordig maakt de molen onderdeel uit van een pannenkoek- en speelboerderijcomplex.

OPENINGSTIJDEN

1 april t/m 31 oktober dagelijks 10.00-21.00

1 november t/m 31 maart: vrijdag t/m

zondag 10.00-21.00

Meelverkoop in de winkel bij de molen

Vrouwepolderse-
weg 55a
4353 BC Serooskerke

Klik of scan

2 Molen d'Arke Oostkapelle

De Abdij van Middelburg bezat al voor de Hervorming een molen in Oostkapelle, die in 1572 afbrandde. In 1577 werd een nieuwe molen gebouwd die later werd gesloopt vanwege te weinig windvang. De huidige molen op een 3,60 meter hoge stelling met schuine stelling-schoren dateert uit 1858 en is in 2006 ingrijpend gerestaureerd.

OPENINGSTIJDEN

Zaterdag 10.00-17.00

Noordweg 2
4356 EC Oostkapelle

Klik of scan

3 Kasteel Westhove

Westhove kwam in 1277 in bezit van de Abdij van Middelburg. Onbekend is hoe oud het kasteel is. In de Tachtigjarige Oorlog kreeg kasteel Westhove aanvankelijk een Spaanse bezetting, maar de Watergeuzen wisten in 1572 het kasteel te veroveren. Westhove had daarbij wel heel wat te lijden gehad. Later werd Westhove ingrijpend gewijzigd. De huidige bijgebouwen dateren uit de achttiende eeuw. In het kasteel is tegenwoordig een Stayokay hostel gevestigd.

OPENINGSTIJDEN

Dagelijks 8.00-20.00

Kijk op de website voor overnachtingsmogelijkheden hostel

4 Terra Maris

In de voormalige orangerie van Kasteel Westhove vind je Museum Terra Maris. Het museum vertelt over geschiedenis van het Zeeuwse landschap en de rijke variatie van de Zeeuwse natuur. De weg erheen leidt door het natuurgebied De Manteling van Walcheren. Als extra verrassing is er een schitterende landschapstuin van 2,5 hectare. Terra Maris organiseert is ook geschikt voor kinderen.

OPENINGSTIJDEN

Dagelijks 10.00-17.00

Duinvlietweg 8
4356 ND Oostkapelle

Klik of scan

Duinvlietweg 6
4356 ND Oostkapelle

Klik of scan

Campveerse Toren, molen De Koe en Veersche Kreek

De wandeling door het historische Veere voert langs het Kanaal door Walcheren, met zicht op het Veerse Meer, langs de Campveerse Toren en over de Kaai, met veel prachtige historische gebouwen. Daarna een stuk over de vestingwallen met zicht op de molen De Koe en verder over een dijkpad en langs de Veersche Kreek.

Terug in de stad slot nodigen de Grote Kerk, de Markt of de diverse horecagelegenheden uit voor een afsluitend bezoek.

Klik of scan

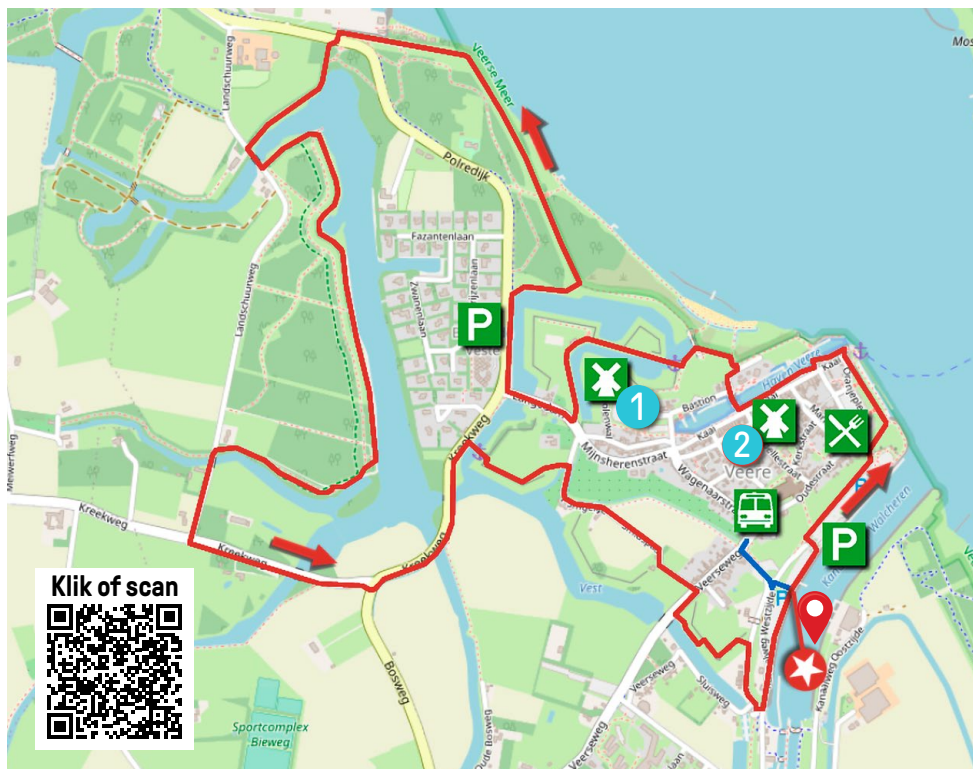
**TIP: Verken Zeeland
vanuit de vakantie-
molen**

Vakantiemolen

Landzigt aan de Boomdijk 1 te Wissenkerke is van binnen compleet gerenoveerd. De monumentale korenmolen biedt de bezoeker rust en comfort op een unieke plek tussen het Veerse Meer en het Zeeuwse strand. Middelburg, Vlissingen en het museum en voormalige werkeiland Neeltje Jans zijn niet ver weg.

Routekaart

Klik op of scan de QR-code in de kaart voor de route.

Klik of scan

HORECA

Diverse horeca in de stad Veere

STARTPUNT

Parkeerplaats Kanaalweg
Westzijde
4351 RE Veere

1 Molen De Koe

In de ronde stellingmolen De Koe werd voorheen graan gemalen en is nu een weekendwoning. De landschappelijke waarde van de molen is groot, de molen ligt van alle kanten mooi in het zicht en op de wind.

OPENINGSTIJDEN

De molen is niet te bezichtigen

Warwijcksestraat 16
4351 BE Veere

Klik of scan

2 Museum Veere

Museum Veere is gevestigd in twee prachtige historische gebouwen die de geschiedenis van Veere laten zien: de Schotse Huizen aan de Kaai en het monumentale Stadhuis aan de Markt. De Schotse huizen 'Het Lammeken' en 'In de Struijs' herinneren aan de eeuwenlange handelsbetrekkingen van Veere met Schotland. Veere werd in 1541 de stapelplaats voor Schotse goederen. De panden vormen een prachtig voorbeeld van de gotiek in haar laatste bloei.

OPENINGSTIJDEN

1 april t/m 5 november 10.00-17.00

Kaai 25-27
4351 AA Veere

Klik of scan

Varen langs de molens van Kinderdijk

De molens van Kinderdijk zijn niet voor niets sinds 1997 UNESCO Werelderfgoed. Ze houden al ruim 700 jaar de voeten droog. Je kunt de molens op verschillende manieren bezoeken: op de fiets, te voet en zeker ook over het water. Twee van de negentien molens zijn dagelijks geopend voor publiek.

Klik of scan

RONDVAARTBOOT

Op kinderdijk website kun je een ticket kopen die toegang biedt tot de molens. Met het entreeticket stap je ook op een rondvaartboot. Zo kun je mooi het oer-Hollandse polderlandschap met de molens aan je voorbij zien glijden. De Hopper vaart langs beide museummolens en de Cruiser vaart een half uur in de Lage boezem van de Overwaard. Beide boten zijn rolstoeltoegankelijk en vertrekken de hele dag door vanaf de steiger langs de Middelkade.

Klik of scan

HUUR EEN SLOEP

Bij restaurant Krom aan het riviertje de Alblas kun je een sloep huren en zelf langs de molens van Kinderdijk varen. De sloepen zijn geschikt voor maximaal 6 personen en zijn te huur voor minimaal drie uur. Reserveren is noodzakelijk. Het adres is Oosteinde 6 in Oud-Alblas.

MET JE EIGEN BOOT LANGS DE MOLENS

Natuurlijk kun je ook met je eigen boot langs de molens varen. Door de Alblasserwaard stromen twee rivieren: de Giessen en de Alblas. De molens van Kinderdijk bereik je over de Groote- of Achterwaterschap. Verdiep je van tevoren wel in de sluisen en bruggen die je moet passeren om bij de molens te komen.

TIP: Alblasserwaard en Dordrecht

In de Alblasserwaard staan nog veel meer molens die dit gebied de moeite waard maken. De meeste molens zijn van de SIMAV, de Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard.

Ook leuk is Kinderdijk te combineren met een bezoek aan Dordrecht, Hollands oudste stad, ongeveer 15 kilometer verderop. Wandel door de karakteristieke straatjes, historische havens en bekijk de meer dan duizend monumenten.

Beeldverantwoording

Roelof Bos Fotografie (P11 onder)

Stan Bouman (P18 boven)

Broeker Veiling (P29 onder)

Wouter Coppens (P54)

De Jonge Johannes (P46 boven, P48 boven)

De Limburger: René Willems (P42 onder)

Johan van Dijk (P10 boven)

Kees van Driel (P20 boven)

Etersheimer Braak (P32 boven)

Fransien Fraanje (P13 boven)

Wim Giebels (P1, P2)

Henk de Haan (P3)

Martijn Heemstra (P8 onder)

Het Groninger Landschap: Arjan Sijsma (P8 boven)

Hotel Schoutenhof (P44 onder rechts)

Martijn Jansen (P28, P 29 boven, P31 boven, P35 onder, P36, P37)

Roelof Kooijker (P56)

Henriette Tabor (P15 onder)

Langweerder Molen (P5 onder)

Martijn Scholtens (P4, P11 boven)

Leo Langen (P44 onder)

Molendatabase: Henk ten Bos (P24 onder) / Roelof Kluijtmans (P41 boven) / Ton Koorevaar (P38, P39 onder) / Louis Maas (P21) / Teake Visser (P7 beide) / Pieter Zuiderbuijk (P39 boven)

Natuurhuisje.be (P25 onder)

Rondje Pontje (P46 boven)

Terramaris (P49 onder)

Vakantiemolen (P50 onder)

Visit Beemster: Siebe Swart (P32 onder)

Visit Brabant: Rondvaart Wiljo Heusden (P41 onder)

Visit Zuid Limburg (P44 boven)

Wikimedia: Apdency (P16 onder) / Wouter Arch (P22 onder) / Arend041 (P52 onder) /

J. Arendshorst (P16 boven) / BK59 (P50 boven) / Guus Bosman (P33 boven) / Richard Broekhuizen (P17 onder) /

Ciell (P18 onder) / Jan Dijkstra (P25 boven) / Hardscarf (P10 onder) / Jimmy (P52 boven) /

Kasteelbeer (P22 boven) / Bert Kaufmann (P42 boven) / Dirk-Jan Kraan (P24 boven) /

Hanno Lans (P33 onder) / Christina Lot (P12 en P20 onder) / Quistnix (P27 onder en P48 onder) /

Dietmar Radich (P51) / Akbar Simonse (P45, P49 boven) / Towersky (P13 onder) /

Michel Verbeek (P5 boven, P35 boven) / Peter van der Wielen (P17 boven) / Willard84 (P53)

Uit in Apeldoorn (P15 boven)

Utrechts landschap: Andre Russchert (P27 boven)

De
**Hollandsche
Molen**

Word Molenvriend!

De Hollandsche Molen zet zich als belangenvereniging al sinds 1923 in voor het voortbestaan, malend en draaiend houden van de wind- en watermolens van Nederland.

Nederland en molens zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Om deze monumentale iconen te laten draaien en malen, is veel geld nodig. Molens zijn kwetsbare, 'levende' monumenten die extra zorg vragen: onderhoud van molens is voortdurend nodig. Ook jij kunt bijdragen, op een wijze die bij jou past: van een kleine gift tot een grote schenking of een nalatenschap. Dus word Molenvriend!

De Hollandsche Molen

Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam | (020) 623 87 03 | molens.nl

Colofon

Dit is een uitgave van
De Hollandsche Molen

Concept & teksten

Agnes de Boer

Redactie

Agnes de Boer, Marjan ten Broeke
en Luuk van Term

Ontwerp

vandervliet design

© 2023

Klik of scan

